

«IZVANDNEVI ZAPISI»

(odlomci)

1978.

početak zapisa

Iznenada, na zidu svoje sobe primjećujem kalendar sa slikom seljaka na polju koji se sagnuo k snopu pšenice u namjeri da ga podigne.

Kao što se seljak na toj slici nikad neće uspraviti i podići snop pšenice, tako se ni ja neću izvući iz svoje stvarnosti, zamijeniti je nekom drugom. Mogu samo mijenjati sobe, odjeću...Svatko je u stvarnosti fiksiran, kao da je pribijen neuništivim čavlima; zatočen činjenicama.

Ipak, mogu zamisliti da se seljak sa slike kalendara uspravio sa snopom pšenice u rukama - evo mjesta gdje se činjenice ipak mogu prevladati; gdje se stvarnosti može oduprijeti...

Zapisujem:

Imam trideset godina.

U osmom sam mjesecu trudnoće.

Ja sam praznina koje se hoće ispuniti.

Ivana

Neprekidno mislim na riječi svoje prijateljice Ivane (odnose se na njenog muža, odnosno brak): "Pričvrstio me je u svoj život kao mrtvog leptira, čiodom!"

stripovi me počinju plašiti

Stripovi me počinju plašiti: u njima nitko nikad ne stari.

«Alan Ford» se prvi put pojavio na kioscima kad je moj otac bio u bolnici, umirući od ciroze jetre. Tijekom dugih godina bolesti navikao je čitati detektivske romane i stripove, koje sam mu donosila i u bolnicu. Obično sam ih kupovala u trfici, u samoj bolnici. Nekoliko dana prije nego je umro donijela sam mu na čitanje «Zoo-priču» iz serije o Alanu Fordu. Strip mu se nije svidio. Ni meni se nije svidio. Oboje smo «Alan Forda» čitali bez distance, kao realistični strip: zato nam je djelovao glupo, a ne duhovito: kakav je zapravo bio.

«Alan Ford» je i danas isti, a moj otac je već godinama mrtav.

A ja više nisam u stanju bez panike mimoići ogledalo.

1982.

što moram raditi svaki dan

Svaki dan moram samu sebe uvjeravati da sve što radim ima smisla...

1983.

kako sam provela nekoliko sati

Nekoliko sati provela sam plašeći se budućnosti...

1984.

jedno buđenje godinu dana kasnije

Probudila sam se neraspoložena i u bolovima od reume. Posebno me bole ruke i ramena, no kao da ta bol ne dolazi iz mene nego izvana prodire : napada me.

Arsen je još spavao kad sam se probudila i pogledala ga...No malo poslije, kad sam se opet probudila (u međuvremenu sam izgleda zaspala) njegovo mjesto u krevetu bilo je prazno: vidjela se samo gužva od pokrivača.

Upitah se jesam li se stvarno probudila i vidjela ga kraj sebe ili je to utisak od prethodnog dana: čovjek se može pobrkati...

Onda sam se sjetila da sam se maloprije žalila na buku koja je u toj ulici, u koju smo doselili po vjenčanju, ujutro vrlo jaka.

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

- Čuješ li? - upitala sam ga. - Čuješ li ti to?

On je nezadovoljno odgovorio:

- Čujem!

- Ali te ne smeta? - nastavila sam, svadljivo.

Mene smeta što njega ne smeta, razmišljala sam. Zato što njega ne smeta, a mene smeta, ta smetnja gubi na stvarnosti: postaje umišljena. Buke, dakle, nema, nego sam ja preosjetljiva! A baš to nije točno! Buka je neizdrživa, iako ja ne bih bila raspoloženija ni u potpunoj tišini.

Također sam se sjetila da sam, već tonući u san, mislila na našeg zajedničkog prijatelja, Uroša, koji je jednom prigodom rekao kako njega buka prometa uopće ne smeta. On je buku - rekao je - imao u roditeljskom stanu i "uopće je nije čuo"... što je posve nevjerojatno! U taj njegov stan, smješten na drugom katu, s ulice je, osobito ljeti, dopirala tako strašna buka, da se u sobi još jedva moglo razgovarati... Njegova majka, otac, sestra i prijatelji - koje je skoro svakodnevno dovodio na ajvar i šljivovicu - morali su se dovikivati jedan drugome u lice; ili su morali zatvoriti prozor i poginuti od vrućine!

Arsen se javio iz kupaonice...

Dakle, tamo je.

Suši kosu fenom, dolazi se pokazati...

Istina je: suviše kratko sam ga ošišala. On je na to još kraće ošišao bradu, golemu, te ju je šišao kao kosu, i sada se pojavio golišav poput ptica, kržljiv, nezaštićen - osjetila sam prema njemu sažaljenje. Kad god ga ošišam osjetim sažaljenje, kao da je istina da je snaga čovjeka u kosi - kako tvrdi mit o Samsonu.

Nedavno sam, prisjetih se, negdje pročitala da zatvorenici među najveća poniženja ubrajaju šišanje po prijemu u zatvor, prisilu da svijetom hodaju s ogoljelom lubanjom, makar se taj "svijet" svodio na zatvor.

Vrlo nezaštićeni Arsen pokazivao mi je glavu - pružajući je prema meni kao pile prema kvočki.

Kako, dakle, izgleda? Da li je bolje kad svu kosu zabaci sa čela? Nije bilo bolje, ali je barem izgledao malo manje nezaštićen, mogla sam ga slobodnije pustiti u svijet.

Ipak sam ga opomenula, ja, ptica ili kvočka:

- Moraš kosu osušiti do kraja. Inače ćeš prehladiti glavu! - sa čime se on, ptic ili pile, složio i otišao još malo sušiti kosu.

Pomislila sam kako do njega nikada neću doprijeti, i ta me misao ohladila poput nezagrijane sobe; te više nisam ni ustala...

zimski san

Sada, dakle, živim onako kako je Kafka opisao svoj nikad ostvareni, nikad proživljeni, pretpostavljeni život s F. : dok F. radi on se po čitave dane izležava i sanjari, ne može se ni pomaknuti...Razlog nemoći ne moraju biti stvarni bolovi - ovi se na kraju uvijek nađu - već otpor čovjeka da se suoči s danom i svojim tjelesnim životom.

Stalno sam umorna.

Teško mi je otići čak i do telefona.

Jedem da nahranim grižnju savjesti što sam čitavo jutro drijemala.

Dan mi ne pomaže; siv je, tmuran, bučan i naviješta još gori, od kojeg ću se zaštititi zakopavajući se u svoju nutrinu kao što se kornjača pred zimu uvlači u toplu zemlju.

dan poslije prethodnog

Ujutro sam izašla na balkon pokupiti zavjese i pokrivače što sam ih dan ranije oprala i izvjesila na sušenje. Izašla sam golih nogu i hladnoća je odozdo prodrila u mene, kao da mi je po nogama počela puzati zmija...

Zavjese su suhe, a pokrivač vlažan, zaključih, pošto sam ih opipala i pomirisala.

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

U vlazi pokrivača mirisala su jutra po koja sam nekad, kao djevojka, odlazila u grad, kao što domaćica odlazi na tržnicu po namirnice. Kući sam donosila dojmove i slutnje.

Jutra su bila govorljiva na proljeće i na ljeto; s jeseni bi se stišavala; zimi zašutjela...

zvoni telefon

Zvoni telefon.. Živahan, mladenački muški glas raspituje se za novinski oglas u vezi zamjene stana...Na kraju razgovora otkriva se da vlasnik glasa ima preko sedamdeset godina...

hranjenje

Navečer, ohrabrena, sabirem što sam sve pojela: komad bijele, gnjecave, skoro neslane, tanko narezane slanine; na kriške isječenu, posoljenu glavicu luka; komad bijelog kruha s rumenim roščićima kojeg sam trgala, a ne sjekla, okusom sličan pecivu što sam ga kupovala na moru, ljeti, noću, po povratku s plesa i s ogromnom radošću jela još toplog; slatku zelenu jabuku, zajedno s korom, također u kriškama, jer se bojim odgrizaka; žlicu rezanaca s juhom, stojeći, ravno iz lonca: kad na taj način jedem čini mi se kao da uopće ne jedem: hranjenje je grijeh; cvjetaču zalivenu zlatnim, na ulju isprženim mrvicama, također s nogu, iz vatrostalne zdjele; jako začinjenu zelenu salatu; dvije tri žlice kreme od vanilije, otužnog okusa patvorene hrane; otužnog, jer mi u sjećanju još živi krema napravljena od raskuhanih, tamnih štapića vanilije, jaja, slatkog vrhnja i šećera, istučena nad "loncem koji kipi"...Jela sam i kukuruzne pahuljice iz kartonske kutije američkog izgleda, šarene, vesele, nevjerojatno stvarne, koja - a to je ono "američko" u njoj - iz svijeta hoće istisnuti zastrašujuću svakodnevicu smrti.

1985.

tjedan dana depresije

Tjedan dana potpune depresije - kamo god bih se usudila poći, koga god bih se usudila nazvati.

jedan čovjek je umro, drugi je prestao gladovati

Jedan čovjek je umro. Drugi je prestao gladovati - glađu je štrajkao.

O štrajkaču glađu neću reći ništa.

O čovjeku koji je umro reći ću sljedeće: intervjuirala sam ga prije devet godina, za radio. Prije toga našli smo se u kafiću. On je u već bio taman u licu, jako se znojio, puno pio. U intervjuu je pokušao biti duhovit na moj račun, no kako ga nisam razumjela, ispao je samo prost. Poslije sam ga odvela kući i u kuhinji mu gatala na grah.

- Grah vam stoji tako da me ne trebate ni pokušati zavoditi - rekla sam mu, tako da je otišao nezadovoljan.

Zaista, ništa o tom čovjeku ne znam.

Pomišljam da je ispod sala, znoja, pijanstva, vladarske geste i samouvjerenog jezika čučao prestrašen čovjek kome se mišljenje o njemu samom srozavalo poput Sizifovog kamena, kojeg je ponovo trebao valjati uz brdo... Srce mu se umorilo i neznani je Sizif umro. No što ja imam reći o nekom koga nisam upoznala jer to nisam željela? Preletjela sam preko njega pogledom kao preko turobne ravnice, odmahнула rukom i otišla.

Već je dugo tome kako ne želim upoznati nikog novog, samo stalno produbljujem odnose s istom osobom, s Adamom.

Adam

Adam leži slomljenih nogu - na povratku kući, noću, pijan pao je u rupu što ju je susjed iskopao ispred svoje kuće, iz koje su ga ujutro, napola smrznutog izbacila djeca koja su išla u školu - u nezagrijanoj sobi, jer treba štedjeti na grijanju. U

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

kući se grije samo dnevna soba u kojoj leži majka, poput ogromnog, okruglog, na leđa bačenog kukca i po cijele dane hropće na ukućane svoju smrt, svoj plućni enfizem. Oko te dvije položene planete kruži treća, jedina pokretna, otac, žut, suh, otužan poput repe, jer ga polako ali nezaustavljivo sustiže smrt od raka jetre. Napuštajući Adama - kojem sam donijela knjige - susrećem oca kako u dvorištu čisti snijeg, posao koji opterećuje njegov rak, ali, zar se svakodnevnicama smije na to obazirati?

navečer, čitanje napisanog

Navečer, čitanje napisanog...

Nezadovoljstvo riječima koje ne prenose moje iskustvo, već neko svoje, davno u njih ugrađeno, značenja spranog poput starog rublja...Ono što prenose tek je slika mog života, njegova prazna ljuska.

1987.

Što mi čine priče o propasti države

Tek sada kad su priče o propasti države postale svakodnevna tema, kad se ta propast tako približila životu da je se gotovo može dotaknuti rukom, i kad se opet priča o «ratu i krvi», što si - premda rođena i odrasla u miru - - mogu predočiti u detalje, sa svim krvoločnim slikama, postaje vidljivo u kakvoj smo represiji odrasli, što smo sve preko slika (film, TV) vidjeli i kakav je to strah u nama ostavilo. Taj strah osjećam u sebi kao strano, parazitsko, ali potpuno tjelesno biće, koje me noću budi da bi me strašio - što Strah u tebi može raditi nego te strašiti? - te ni sama ne znam kako je moguće da se ujutro dižem dobre volje kao da noćnog buđenja nije ni bilo; ili ja samo umišljam da sam dobre volje, ksko ne bih svoju zlu volju širila na okolinu; koja je u mojoj nervozi ipak mora osjetiti...

sporo shvaćam

Primijetila sam da do mene sve stiže sporo, tj. sporo shvaćam, tako da od trenutka kad mi je netko rekao nešto važno, pa do časa kad ću shvatiti to što mi je rečeno, mogu proći ne samo dani, nego i čitavi mjeseci!

majka postaje lik

Mama o sebi: "Ja nikad nisam imala mašte".

Drugom prilikom: "Ponekad ležim i mislim o svim životima što sam ih mogla proživjeti da su se stvari odvijale drugačije, da nisam prihvatila ženidbenu ponudu tateka, nego recimo...." Dalje je više ne mogu pratiti, nastojim se izvući...

A ipak sam majku u sebi uvijek potajno pratila, idući u tom praćenju čak toliko daleko da bih i tamo gdje ona ne bi imala više ništa za reći, nadograđivala njenu priču svojom: no u tom bi trenutku majka iščezavala, i na njenom mjestu pojavio bi se lik!

gdje je majka kad nije tamo gdje je očekujem naći

Majka ima ogromnu potrebu za suprotstavljanjem: ona unaprijed viče "Ne", "Nije točno", unaprijed hoće pobiti sve što ja imam reći o stvarima koje se tiču svakidašnjeg života, oko kojih sam - što ona zna - najnervoznija, kao da svoje postojanje još može potvrditi samo suprotstavljanjem, kao da bi joj slaganje sa mnom naudilo i kao biće dokinulo...

...A neki dan je ušla u tramvaj noseći sa sobom vrećicu sa smećem (što se i meni zna dogoditi) toliko je bila odsutna...A ja ipak ne znam gdje je bila moja majka u vrijeme te odsutnosti, ne znam gdje je uopće kad nije tamo gdje je očekujem naći....Sumnjam da je prisutna duboko u svom životu, jer se od toga vani, osim ekscesa sličnih ovom s vrećicom za smeće, gotovo ništa ne vidi, no u nekim

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

plićacima svog života, tamo valjda ipak jeste! A i to je više nego uopće ne biti prisutan u sebi, nego jedino vani, u svijetu....

Ako me itko može preplašiti onda to mogu baš ti prisutni u svijetu, plaši me nasilje što ga šire oko sebe, toliko da s njima čak ne mogu boraviti u istoj prostoriji; oni naime, tu prostoriju smjesta učine kavezom iz kojeg još jedino želim pobjeći...Ipak, izgleda da nisam našla baš najbolju usporedbu, jer, kad razmislim, vidim da bih mirno mogla sjediti u kavezu – u jednom, tijelu, već ionako sjedim – i da bi misao o bijegu bila zadnja koja bi mi se tamo javljala...

knjiga može ući u čovjekovu samoću

Knjiga prema drugim vrstama komunikacije, druženjem ili gledanjem televizije, primjerice, ima tu prednost da može ući u čovjekovu samoću i ispuniti je samim njegovim bićem...Stoga se s knjigom može i umirati...To sam potpuno shvatila vidjevši jednom gospodina Rikarda, sina naše susjede, gospođe Dragice, kako se s knjigom pod miškom, kao i uvijek vrlo uredan, u sumrak, zamišljen, polako vraća iz knjižnice na Krvavom mostu, sa Smrcu u sebi, smrću s kojim je živio već više godina, otkad mu je na nju ukazano, otkad mu je rečeno da joj neće izmaći, da je smrtna presuda konačna...I taj čovjek, četrdesetogodišnjak, odlazio je sa svojom smrću u knjižnicu po knjige...Nisam vidjela naslove tih knjiga, već samo način na koji ih je nosio – držeći ih čvrsto uz sebe, poput kakvog blaga – iz čega sam shvatila da on ne nosi kući te knjige da bi ga zabavljale ili mu odvrćale misli od Smrti, već, upravo suprotno, da bi ga ovoj približile, privodeći je svijetlu njegovog duha...

U tom tihom kretanju s knjigom pod miškom, u vlažno predvečerje, u vrijeme kad sumrak ne stiže polako, prikradajući se, već pada poput zastora usred upaljenih svjetiljki, taj mi je čovjek ostao u sjećanju udružen s mišlju da njegov duh vedro prijelazi sa smrću, te će se u toj vedrini od života i rasti kao ljudsko biće, neće, dakle, umrijeti panično se držeći života, iznenada, protiv svoje volje, poput muhe kad je, za nju sasvim nenadano, udarim lopaticom za muhe...

kad više nisam sposobna pisati

...Kad jutro počinje time da iz sobe u kuhinju prenosim prljave šalice i tanjure od večere, kad mi se pri tom prenošenju, jer sve hoću prenijeti odjednom, razbije pepeljara puna čikova – koje moram pomesti s poda, a krhotine pokupiti – kad, zatim, moram upozoravati ukućane da sa stolica i stolova sklone svoje stvari, da ih za njima ne bih morala sakupljati, kad razgovor uz kavu ukućane, umjesto da ih približi, još više razdvoji – onoliko koliko mogu razdvojiti razgovori o Nabavkama (riječ sam napisala velikom slovima jer joj je sadržaj metafizički; nabavke su Nabavke, nešto što tlači ljudsko iz svoje vlastite neljudske osobnosti), kad je, uza sve, jedan od ukućana još i prehladen, pa stan ispunjava neugodnim zvukovima (onima koji se brinu samo o sebi, nikad o drugome) i grimasama kojima izražava svoje nezadovoljstvo što mu se (po njegovom mišljenju) ne posvećuje dovoljno pažnje (ipak odrješito zahtijeva svoj čaj!) stvarajući u meni osjećaj krivice, kojeg već imam i previše (jer znam da sam od svog domaćinstva u dnu duše odsutna), kad u kući postoji još jedan član – najstariji – kojem, makar i na silu, treba uputiti koju riječ, jer će se inače osjećati nepostojećim i hodati okolo s uvrijeđenim licem, i kad, pošto sam sve zadovoljila, ipak nisam nagrađena prijeko mi potrebnom tišinom – onda više uopće nisam sposobna pisati...

u čemu uživam ujutro

U čemu uživam ujutro? U izlascima Sunca koje se polako pomalja između kuća...u svjetlosti...U mirisu crne kave koji se iz kuhinje provuče do hodnika i sobe, tamo gdje ga se ne očekuje...

Dan bez jutra samo je kretanje i buka.

Spavalice o jutru ne znaju ništa, oni iz sna smjesta upadaju u dan, u njegove zahtjeve i jednoličnost.

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

Kad sam prijateljici govorila o jutrima po koja sam izlazila u grad, predbačeno mi je da "gubim vrijeme"; ujutro treba početi raditi, boriti se za svoje mjesto na svijetu – a ne šetati.

No što ću kad nisam borac, nego šetač. Vrijeme ne sagledavam kroz stvari što ih mogu dobiti i potrošiti, već kroz doživljaje: spoznaje.

Dobitke svojih "izgubljenih" jutara nikad neću moći potrošiti, niti ih izgubiti: moji tajni hambari su puni.

Što se dogodilo tog jutra

A tog je jutra stanom zavlada živost popravaka, živost pristiglog novca, koja uvijek zavlada onda kad je najmanje želim i očekujem – nikad kad sam za tu živost spremna – što možda ipak znači da za to nikad nisam spremna...Potrebe su mi, uostalom, sve manje, već su tako male, da čak ne želim otići do dućana kupiti čarape, premda imam samo još jedan par i strahujem kad ću ga poderati... (I dalje mi sve što napišem u trenutku kad sam to napisala izgleda suviše i nepotrebno. Kasnije, međutim, dojam se mijenja, tako da se već za ove zapise mogu uhvatiti kad god osjećam da padam...A ja vrlo često padam...Sada razmišljam ovako: što je ta zapisnička građevina veća, bit će čvršća – lakše ću se za nju uhvatiti; ne treba dakle, odustati, već je i dalje graditi...)

Što se dogodilo poslijepodne

Popodne sam imala tako suho lice da sam ga – pogotovo nakon što sam ga još i našminkala i naprašila puderom – počela osjećati kao tuđe, kao masku, koju bih trebala i morala skinuti...Uopće se zadnjih dana nikako ne mogu složiti sa svojim licem, osjećam ga kao smetnju, smetnja je već to što primjećujem da imam lice – ovo bi ipak trebalo spontano nositi – i ta se smetnja polako prenosi i na ostale dijelove tijela, grudi, trbuh, noge, naročito na noge...I kao da se još više hoću gurnuti u samomržnju, pojela sam dva komada kolača – što sam ga ispekla za Unu i Arsena ...

Navečer se, pak, pojavio strah da ću opet doći u stanje kad neću moći na okupu držati crte svog lica, da će se ovo na meni objesiti poput mokre krpe, i da ću s tim strašnim licem «ići svijetom», plašeći sebe i druge...Trebalo bi (kažem si) prestati promatrati se u ogledalu, no što više osjećam svoje lice kao teret, sve češće ga guram u zrcalo, čak sam na pisaći stol stavila svoj mali kozmetički stolni «špigl», u kojem se, malo malo – ogledavam...

osjećaj smrti

Jučer sam imala jak osjećaj smrti prilikom pijenja vode iz šake na slivniku... (Vodu obično ne pijem iz čaše, jer me ova toliko odvaja od vode, da ne mogu utažiti žeđ).

četrdesetogodišnjakinja

Već bi se, pomišljam, valjalo odvojiti od sebe: inače uskoro uopće neću moći raditi. No bit će da se ja tako panično hvatam sebe onda kad opazim da me drugi od mene hoće udaljiti i podrediti svojim poslovima i planovima, u čemu se znam potpuno izgubiti, toliko da kad naknadno sa sebe zbacim taj jaram (a uvijek ga zbacim, bit će da sam ipak neobično snažna!) nikad ne znam koliko je godina prošlo otkako su me upregnuli, već u mislima zbrajam godine slobode kao da godina pod jarmom nije ni bilo, te onda po njima računam i svoje godine... Pri takvom računanju ja sam još djevojčica, dok u stvarnom vremenu, prema dnevnoj računici gledam u leđa brojci s izgledom okrupnjale matrone, brojci četrdeset...

stijena nasred ulice

Ponuditi svoj duhovni život svijetu – koji ga ne želi primiti – isto je što i dovaljati golemu stijenu na sredinu prometne ulice i očekivati da vozači, policija i građani, ne upru sve snage da tu stijenu odande odvaljaju (uz primjereno kažnjavanje onog tko ju je dovaljao), nego da se na stijeni koja koči promet krivcu još i zahvale!

priča o domaćici

Gledajući gužvu koja se oko mene stvara, prirodno poput čahure gusjenice, Adam se s punim pravom zapitao zašto ja uopće pišem, misleći da sam dovoljno zaposlena, dovoljno uključena u život, da mi nije potrebno još i uključivanje preko pisanja... Međutim, unatoč toj uključenosti, u život neuključenije biće od sebe jedva da nogu zamisliti; vrata života za mene su zatvorena i sa sto brava zaključana. Ja, dakle, stojim poput prosjaka pred tim velikim vratima, a što od mene živi tamo unutra ne znam ni sama: no nešto nesumnjivo živi i ja sam ta koja je to uspjela poslati unutra, možda kroz ključanicu ili prorez na vratima... Takvo prosjačko čekanje ispred vrata, osluškivanje vlastitog smijeha tamo unutra, meni vani neponovljivog, traje kod mene od najranije mladosti, a zbog one druge unutra se zapravo ne vidi. Ta «druga» - nazvat ću je «domaćicom» - spašava me od nasrtaja života kojima bih inače bila izložena, no istodobno me ne pušta u život, uskraćuje me za život za kojim bi ponekad rado posegla; rado bih da se ta vrata otvore barem na čas, da kroz njih barem zavirim... Da se na trenutak s onom unutra smijem... Možda je ta moja izaslanica, ta «domaćica» moj izgled, koji podsjeća na brašno, na kruh i postelju, na površinu zemlje (ne na podzemlje), izgled koji se čini tako jasan i samodovoljan da nitko nema potrebe pogledati ispod njega. Vjerojatno je da sam taj svoj izgled vidjela u očima drugih (jer samu sebe – onu ispred vrata – vidim sasvim drugačijom) i iskoristila ga da ga predstavim kao sebe, u čemu sam potpuno uspjela. Od mene se vidi samo ta «domaćica», nikako prosjakinja ispred vrata. I umjesto da budem zahvalna sudbini što mi je to omogućila, ja se tu i tamo još naljutim na simpatije ljudi prema onoj unutra (mojoj spasiteljici i neprijateljici istodobno), njihovom odbijanju da vide mene prosjakinju pred vratima, i spremnosti da je, ukoliko je na čas ugledaju, smjesta otjeraju i zaborave...

nastavak priče o domaćici

Ne živjeti u istom svijetu s drugima, kao što ja živim, znači trpjeti sve nevolje tog tuđeg svijeta, sve zlo koje od tamo dolazi, a istodobno nemati ni jednu od njegovih prednosti, koje oni, koji u njemu jesu, imaju. Da nije moje prevare s «domaćicom» gotovo da ne bi bilo jasnijeg bića od mene, bića koje bi više trpjelo; a ipak, kad sam se to jednom usudila reći Tamari K. riječima da «ovo malo udobnosti što mi život pruža nije nešto na čemu bi mi trebalo zavidjeti, budući sam dovoljno nesretna, te bi mi, da nema ni toga, život bio posve nepodnošljiv» - to je bilo shvaćeno kao «izmotavanje», svojatanje nečeg što mi ne pripada, gotovo bezobrazluk. Tamari K. nije palo na pamet da takvo nešto ne može reći netko tko to ne živi... Tamara K. za razliku od mene živi «teško» ali «pošteno», kod nje nema nikakvih «domaćica», nikakvih prijevara, sve je izloženo i «transparentno» (zadovoljstvo i patnja), ali ipak je to samo nesretno bivanje u svijetu s drugima, a ne položaj tuđinca - postojanje u svom, izdvojenom svijetu. U svom je pak svijetu Tamara K. gazda, jer u njemu nije, kao ja, prijevarom, nikad ništa nije kriva i u okolini opstoji herojski, a ne kukavički poput mene.

dan kad sam pokušala skinuti zatvarač s već otvorene boce

Još uvijek traje "bablje ljeto"... A moje je lice vratilo svoj normalni oblik, opet je postalo ljudsko... Ipak sam danas pokušala skinuti zatvarač s boce, koja je već bila otvorena...

Prva svjetla automobila u sumraku jedini su trenutak kad promet nije odvratan, kad je s njim moguće komunicirati...

Jer ovaj tada nije prijetnja (poput buke), nije oduzimanje, nego pridonosi ugodnom osjećaju jednog posve udaljenog prisustva...

Adam i njegovi roditelji

Adam o svom ocu: "On jede samo onu hranu koja njega jede!"

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

Adamov otac (o odgoju sinova): "Trebalo ih odgajati spartanski. Tući ih i ne dati im ništa!"

Adam o svojim roditeljima više ne govori odvojeno kao o majci i ocu – pošto su izgubili svaki identitet, osim onog kojeg im daje bolest – *on sada govori o "ono moje dvoje"*.

majka trlja lice

Moja majka ovih dana neprekidno trlja lice prstima kao da je smetaju bore (što su se tamo nakupile), kao da te bore zapravo nisu njene, te će ih, uz dovoljno trljanje, opet izgladiti, odstraniti... Naravno, majka trlja lice iz svojih, meni nedokučivih razloga, ne mareći za to kako te neprirodne kretnje – neprirodne jer ih nisam navikla vidjeti – u meni izazivaju paniku i odbojnost... Da je ne bih zatražila da se prestane trljati, čim s time počne moram izaći iz sobe...

opet majka

Na trenutke se majci u lice bezobzirno uvuče njena izgubljena mladost i onda na tom licu uopće nema bora! Gledam to s radošću i strahom, radošću jer volim svoju mladu majku, strahom jer tek tada shvaćam da je majka stara, da će sigurno umrijeti... A drugi put opet, osobito kad je umorna, na njoj se pojavljuje neko lice budućnosti,

kad je od bora više ne mogu prepoznati...

Izgleda da svojom majci ne mogu oprostiti što je ostarjela, što tako otvoreno stari preda mnom... Na koncu će mi prema njoj ostati samo zla savjest i suviše kratka ruka da bi je u sebi mogla dohvatiti i iz sebe izbaciti.

u čemu sam najveći majstor

Ako sam u čemu majstor onda sam u tome da sama sebi skrešem krila!

kiša

Jutros je kiša jednim odrješitim mlazom sprala s drveća većinu žutog lišća.

Sad se ono izdišući povlači uz vlažne rubove pločnika...

vlažno jutro

Vlažno jutro, uz kreštanje jedne vrane.

Manjkao je samo masni crni štakor koji bi se oprezno kretao prljavom stazom dvorišta....

rezervat za duhovni život

Do suza dirljiv prizor (na TV-u) u kojem indijski seljaci stavljaju hranu u zdjele budističkih svećenika.... Ovi (svećenici) jedu samo ujutro i smiju jesti samo ono što isprose. Nakon što su im dali hranu seljaci im se klanjaju do zemlje... Dirljiv je mir kojim svećenici čekaju hranu, dirljive su i male porcije hrane koje polako, gotovo obredno dopijevaju u njihove vrlo velike zdjele što ih nose obješene oko vrata, dirljivo je čak i njihovo lagano udaljavanje pošto su hranu isprosili... Dirljiva je i njihova golotinja i jarko, sveobuhvatno zelenilo koje kao da isključuje potrebu za kretanjem i čija stalna prisutnost omogućuje taj odavde nedokučiv mir...

Uznemiruje me, međutim, činjenica da je duhovni život moguć samo u okviru nekakvog reda ili sekte, dakle, u rezervatu, strogo omeđenom, te ga se izvan tih međa valjda ne može ni zamisliti, i što je još važnije, ne može ga se izvan njih dozvoliti...

Građanski život zahtijeva da se dokineš kao duhovno biće, a u redu, sekti, moraš se dokinuti kao tjelesno biće – potpun dakle, nigdje ne možeš biti. U tome vidim krajnje neprijateljstvo društva prema osobi, koje ubija svaku nadu: u tom kontekstu mogu razumjeti i samoubojstvo.

napetost povih dana

Ovih dana toliko sam napeta da ni jednu misao ne mogu izraziti do kraja nego ova negdje na pola svog puta klone i ruši se na pod, kao da je stvarne energije imala

IZVANDNEVNI ZAPISI

Marina Šur-Puhlovski

samo za pola puta, premda se, kad je trka započela, taj trkač činio izdržljivim, odlučnim i pobjedničkim! A onda je sve – možda krivnjom kakvog kamenčića na stazi – u jednom posrtaju zauvijek propalo!

koja je stolica moja

Kad god me netko upita: "Kako si?", "Što je kod tebe novog?" (pri čemu misli na moje pisanje) osjetim se posve isključenom iz ljudskog svijeta, kao neki izrod, i očajnički se pokušavam probiti u taj svijet, želim se silom u njega smjestiti, pokazati kako je evo, ova stolica moja, za mene sačuvana, te me se mora uvažiti kao člana zajednice gdje se za mene čuva stolica! Ali lažem, jer tuđu stolicu pokazujem kao svoju, svojatam nešto što mi ne pripada, te napokon, jer se ipak ne usuđujem zauzeti tuđe mjesto (što ako se, pitam se, taman kad ja sjednem pojavi pravi vlasnik stolice i započne sa mnom prepirku oko vlasništva?) i ostajem stajati (moj je sugovornik, u međuvremenu, zauzeo svoje mjesto!), umorna od tog stajanja (koje je vječno) i ponižena jer nisam sjela na stolicu za koju sam tvrdila da mi pripada!